

Da bo mojstrov več

Za prihodnjih 5 let pripravlja občina Center obširen program ukrepov za razmah družbene in zasebne obrti – predvsem storitvene, ki jo občani najbolj potrebujejo, pa tudi proizvodne, ki pomeni pomembno dopolnitev proizvodnih programov večjih delovnih organizacij. Osnova programa za poživitev obrti sta lista temeljnih vzrokov, ki so doslej zavirali razvoj obrti, pa jih bo treba odpraviti ali vsaj zmanjšati, in pa anketa, kjer so občinske krajevne skupnosti označile, katere storitvene dejavnosti si želijo in potrebujejo na svojih področjih.

Obrtnih delavnic v Ljubljani močno primanjkuje. Zgodovinskemu in urbanističnemu razvoju gre pripisati, da je njihova koncentracija v središču Ljubljane sicer največja, a kljub temu premajhna, saj so na mojstre iz Centra vezane stranke iz vsega mesta. Tako imajo v krajevni skupnosti Stara Ljubljana 181 obrtnih delavnic, na Starem Vodmatu 53, Taboru 77, Ajdovščini 52, Gradišču 38, Kolodvoru 67, Poljanah 59, na Prulah pa 35. Opazno je, da število obrtnih delavnic pada z oddaljenostjo krajevne skupnosti od starega mestnega jedra.

Lani je bilo v občini Center torej 440 delavnic storitvene obrti, 40 proizvodnih obrtnih delavnic, avtoprevoznikov je bilo 60, zasebnih gostincev 22, mojstrov postranskih obrtnih poklicev pa 85. V primerjavi s prejšnjimi leti se sorazmerje med posameznimi obrtnimi dejavnostmi ni kaj prida spreminjalo, le število avtoprevoznikov je precej narastlo. Slednjih, na primer, je bilo leta 1976 le 35. Tolikšen razmah te storitvene dejavnosti lahko v prvi vrsti pripišemo dejstvu, da avtoprevoznikov ne tare nakup dragega poslovnega prostora, ki je glavna ovira za začetnike v drugih obrtnih dejavnostih.

Glavne zavore za razvoj obrti

Obrtna in maloindustrijska dejavnost je bila doslej v pri-

merjavi z industrijo precej bolj obremenjena z družbenimi prispevki. Kot neustrezne so se izkazale tudi dosedanje sistemske rešitve davčne, kreditne, zunanjetrgovinske, kadrovske in cenovne politike. Premajhna je tudi povezanost obrti in družbenih tozdov.

Obrt so dušile še neustrezno visoke najemnine za prostore in pomanjkljivi kriteriji pri razporeditvi poslovnih prostorov itd. Tako je nastal precejšen razkorak med dejansko obrtno politiko in družbenimi prizadevanji ter potrebami, da bi se obrt bolj razmahnila. Zato prav malo pomaga, če si občina prizadeva poživeti obrt z različnimi davčnimi olajšavami, ko pa so po drugi strani za obrtnike precej neugodni kreditni pogoji. Le-te bo potrebno na vsak način izboljšati oziroma omiliti, da bi si obrtniki lažje zagotovili začetna sredstva za nakup prostorov in opreme. Predvsem bi bilo treba podaljšati dobro za vračanje posojila, ki je sedaj dolga le pet let. Ni pa tudi jasno, ali sedanje posojilo 400 do 500 tisočakov zadošča, ko pa je po drugi strani treba za nakup obrtnih prostorov odriniti kar tri do petkrat več.

Na zvezni ravni medtem že proučujejo možnosti, da bi izboljšali uvozne pogoje zasebnih obrtnikov pri nakupu tuje opreme in reprodukcijskega materiala. Zaenkrat velja predlog, naj bi se carinska

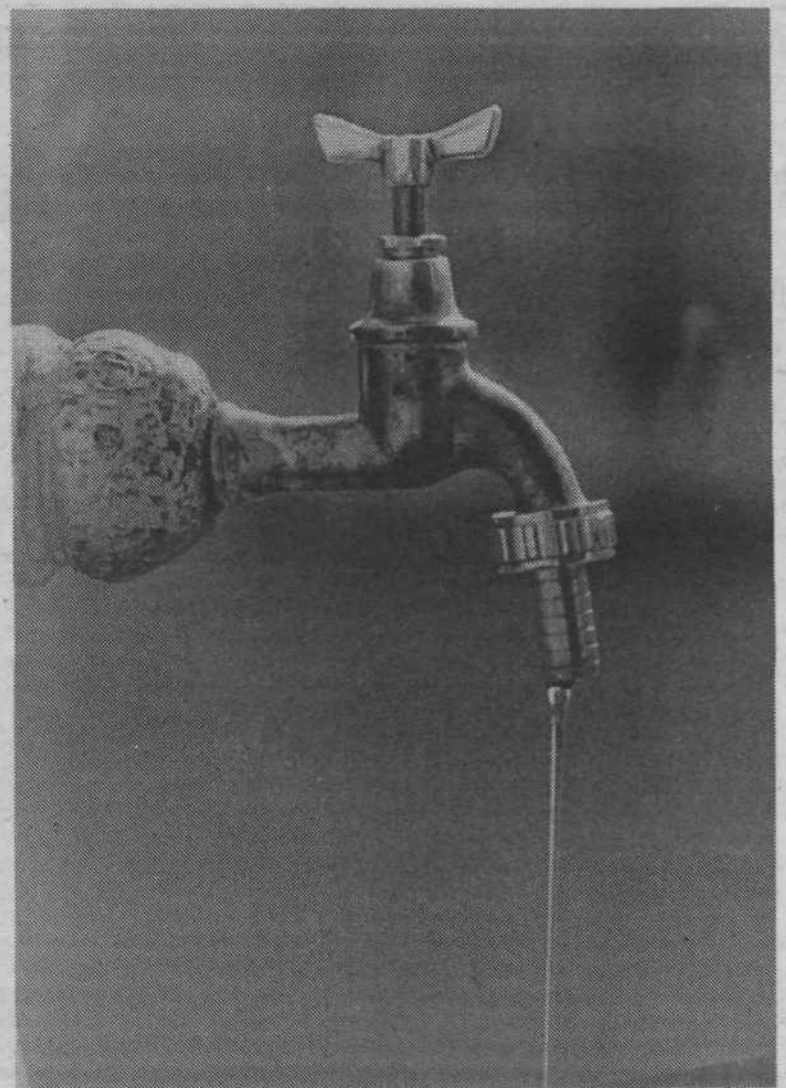
osnova za enkratni uvoz opreme dvignila s sedanjih 120 tisoč din na 300 tisočakov, skupna letna vrednost uvoženega repromateriala pa od zdajšnjih 40 tisoč na 160 tisoč dinarjev.

Predrage obrtne delavnice

Čeprav bodo občani verjetno nasprotnega mnenja, pa se je vendar doslej izkazalo, da so tudi nizke cene obrtnih storitev (glede na visoko udeležbo živega, ročnega dela) precej dušile večje zanimanje za obrtno dejavnost. Zato bo potrebno z družbenimi dogovori ali samoupravnimi sporazumi uveljaviti realnejša merila in kriterije za določanje obrtnih cen. Pač glede na opremljenost, stopnjo produktivnosti, izkoriščenost delovnega časa delavcev v obrti itd.

Ključni problem, ki ga bo treba rešiti, da se obrt res razmahne, bo seveda zagotovitev primernih prostorov za obrtnike. Sedanje cene za nakup obrtnih prostorov so izjemno visoke. Kvadratni meter stane že okoli 35 tisoč dinarjev. Tako je potrebno za čevljarstvo delavnico, veliko 50 kvadratnih metrov, odriniti kar milijon in 750 tisoč din, za frizerski lokal, velik 100 kvadratnih metrov, že 3 milijone in 500 tisoč din itd. Sklenemo lahko torej, da moramo v prihodnje zagotoviti predvsem možnosti za najem obrtnih prostorov.

V tem smislu je izvršni svet občine že sklenil, da pristojni komiteji in stanovanjska skupnost pripravijo seznam kletnih in pritličnih prostorov ter stanovanj šeste in sedme kategorije, ki bi jih lahko v skladu z odlokom o poslovnih prostorih prekategorižirali v prostore za obrtne storitvene dejavnosti. Sam odlok o poslovnih prostorih ob tem ne bi

Majhna okvara pipe – pa pogosto veliko sivih las (preden pride vodovodni inštalater). FOTO: IGOR LAPAJNE

smel biti ovira. Če se bo izkazalo, da bi vendarle bil, bi lahko posamezne člene tudi primerno spremenili.

Želje KS bo treba še uskladiti

Omenili smo že, da so krajevne skupnosti pripravile sezname obrtnih poklicev, ki si jih želijo. Predlagali so tudi že nekatere primerne lokacije. Kot je ugotovil občinski izvršni svet, so ti predlogi dobra podlaga za nadaljnjo razpravo, vendar pa bo potrebno preveriti njihovo realnost. Gre predvsem za to, da se doseže primerna razporeditev

posameznih dejavnosti in prepreči nepotrebno kopičenje. Prav tako bo potrebno predloge uskladiti z že izdelanimi načrti za prenavo starega mestnega jedra, projekti prenovne Petkovškovega nabrežja, novo zasnovane Čopove ulice itd., kjer so tudi že sprejeti določeni načrti za razvoj obrti, gostinskih prostorov, specializiranih trgovin in drugih dejavnosti. Vsekakor pa se bo program razvoja malega gospodarstva v občini dokončno izoblikoval v široki razpravi v krajevnih skupnostih in združenem delu.

MIRAN KOREN

PREDLOG ZA UKREP DRUŽBENEGA VARSTVA V AVTOTEHNI

Dohodkovna, ne le trgovska povezava

Sredi julija letos je izvršni svet občinske skupščine predlagal skupščini, naj uvede začasni ukrep družbenega varstva v delovni organizaciji Avtotehna in v njenih tozdih Zastopstva in Notranja trgovina. Ukrep so predlagali zaradi bistvenega motenja samoupravnih odnosov in izredno hudega oškodovanja družbenih interesov. Občinska skupščina je delavce Avtotehne zadolžila, da uredijo razmere do konca leta.

Ukrepe so predlagali zaradi več vzrokov. Med drugim so ugotovili, da nobena od temeljnih organizacij ni sprejela temeljev srednjeročnega plana po vsebini in na način, kot to določa zakon, DSSS ni sprejela plana v vsebini, kot jo določa zakon, medtem ko je centralni delavski svet ugotovil, da so sprejeti vsi planski dokumenti, kar pa ni bilo v celoti res. Plani ne prikazujejo delovnih in razvojnih ciljev delovne organizacije, plan tozda DSSS pa ne izraža nobene vsebine s področja svobodne menjave dela.

Poenostavljeno povedano bi lahko rekli, da je do težav v poslovanju in samoupravljanju v Avtotehni prišlo zaradi prevelikega poudarka zastopniški funkciji uvoza. Skoraj tri četrtine dohodka je bilo ustvarjenega z artikli, katerih proizvajalce zastopa Avtotehna, prav tako pa je temu podrejena servisna dejavnost. Ne samo gospodarsko stanje, tudi zakon o združenem delu sili delovne organizacije s podobnim obsegom poslovanja, kot ga ima Avtotehna – to je zastopstvo tujih firm in klasična trgovina – v višje oblike povezovanja. Avtotehna se ni prilagodila novim pogojem, zato je resno ogrožen njen gospodar-

ski razvoj, pa tudi socialna varnost delavcev.

Lanski dohodek je bil skoraj za petino manjši od predlanskega, celotni prihodek pa je večji le za skromnih 1,6%, kar pomeni, da ne zagotavlja pri sedanji stopnji inflacije niti enostavne reprodukcije, da se torej za obstoj delovne organizacije že načelnja sklad družbenih sredstev.

Velik udarec, kot pravijo v Avtotehni, je delovna organizacija doživela tudi leta 1979, ko so ji odpovedali zastopstvo Fiat, OM (Avtotehna je prodajala težke tovornjake) in Valvoline (olja in maziva). Tedaj je približno 80 ljudi ostalo brez pravega dela in so jih morali razporediti drugam.

Na Avtotehno letijo tudi upravičeni očitki, da se je veliko premalo povezovala z domačimi proizvajalci. V zadnjem času sicer prodaja nekatere izdelke Gorenja in IMV, toda to je še vse preveč trgovska ne pa dohodkovna povezanost. Vključila se je edino v sozd Livnica željeza i tempera Kikinda, ko je le ta prevzel proizvodnjo nekaterih delov za General Motors, v zameno pa začel uvažati izgotovljene avtomobile Opel. S to povezavo je bilo praktično ukinjeno zastopstvo tvrdke Opel. To je bilo prvo zastop-

stvo Avtotehne, ki ga je prevzela takoj po ustanovitvi. Logično je bilo, da je Avtotehna prevzela zdaj prodajo avtomobilov Opel-Ida, saj ima v Jugoslaviji devet prodajnih mest in dobro vpeljeno servisno mrežo. Prevzela je 75 odstotkov celotne prodaje (razen za področje Vojvodine) in celotno ponudbo rezervnih delov. Možnosti za razširitev sodelovanja pa še vedno niso povsem izkoriščene.

V delovni organizaciji je bilo več skupin, ko so zagovarjale združitev z Gorenjem, z IMV ali z Avtomontažo, vendar enotnega stališča niso nikoli

sprejeli, čeprav so izdelali nekaj elaboratov o možnih združitvah. Za to neodločnost so odgovorni predvsem vodilni organi s področja investicij in planiranja, pa tudi centralni delavski svet.

No, treba je povedati, da so v Avtotehni vzeli opozorilo izvršnega sveta dovolj resno in so nemudoma pripravili akcijski program, po katerem naj bi izdelali dolgoročen program razvoja, predvideli potrebne organizacijske spremembe in sprejeli sanacijski program za toz Notranja trgovina.

Na podlagi predloga poslovnega programa naj bi sklenili sporazume o poslovno tehničnem sodelovanju tako z Gorenjem kot z IMV in Avtomontažo, saj bodo tako kar najbolj izkoristili sedanje zmogljivosti.

Zastopniško dejavnost, ki je širši družbeni skupnosti nedvomno potrebna, bodo dopolnili z lastnim izvozom in višjimi oblikami sodelovanja s tujimi partnerji. Srednjeročno gledano pa nameravajo vzpostaviti močnejšo horizontalno povezanost s trgovino. Terminalski plan, ki ga je okvirno postavil izvršni svet, specificirali pa so ga delavci Avtotehne sami, je izdelan in za zdaj se ga držijo, tako da lahko upamo, da noben njen tozd ob novem letu ne bo na listi zgubašev, pač pa bomo imeli opraviti z novo, preoblikovano in po dejavnosti pestrejšo ter vitalnejšo Avtotehno.

VITO KOMAC

V Avtotehni so se resno zavzeli, da bodo uredili razmere in se prilagodili novim pogojem najkasneje do konca leta